

Inhoud – Table des matières

Editoriaal – Editorial

Belgisch mededingingsrecht tussen voortschrijdend en voortkabbeld inzicht ... <i>Pieter Van Cleynenbreugel</i>	110
---	-----

Artikelen – Articles

Overzicht van de beslissingspraktijk van de Belgische Mededingingsautoriteit in 2018 <i>Johan Ysewyn & Melissa Van Schoorisse</i>	113
--	-----

Ontwikkelingen in het Belgisch Mededingingsrecht in 2018 / Développements en droit belge de la concurrence en 2018 – Rapports journée d'études 4 avril 2019 / Rapports studiedag 4 april 2019	144
---	-----

Introductie / Introduction (<i>Peter Wytinck</i>) – Coordination / coördinatie: Valerie Demedts	144
---	-----

Kroniek van de ontwikkelingen in het Belgische mededingingsrecht 2018 / Chronique des développements 2018 en droit de la concurrence (<i>Johan Ysewyn & Melissa Van Schoorisse</i>)	144
---	-----

Jaaronderwerp: vijf jaar werking van de nieuwe autoriteit. Een eerste balans voor het directiecomité en lessen voor de toekomst / Sujet de l'année: cinq ans de fonctionnement de la nouvelle autorité. L'heure d'un premier bilan pour le Comité de direction et leçons pour l'avenir (<i>Jacques Steenbergen, Véronique Thirion, Alexis Walckiers, Dirk Arts & Vincent Verouden</i>) – Coordination / coördinatie: Valerie Demedts	144
--	-----

De naleving van de mededingingsrecht in het kader van fusies en overnames: uitwisseling van commercieel gevoelige informatie en gunjumping (<i>Annick Vroninks, Deborah Janssens, Sophie Van Besien & Yves Van Gerven</i>) – Coordination / coördinatie: Steffie De Cock	150
--	-----

De tussenkomst van het Marktenhof in procedurele vragen in 2018 / Des questions de procédure qui ont fait l'objet de l'intervention de la Cour des Marchés en 2018 (<i>Evrard de Lophem</i>) – Coordination / coördinatie: Céline Vanhecke	156
--	-----

Rechtspraak – Jurisprudence

Hof van beroep Antwerpen, 11 april 2019 – Telenet-Orange	161
--	-----

Cour d'appel de Bruxelles van 8 mei 2019	168
--	-----

Hof van beroep Brussel 12 maart 2019 – Romanian Air Traffic Services	182
--	-----

Rechtspraak in kort bestek – Jurisprudence (extraits)

Mededingingscollege / Collège de la concurrence 3/2019 – 05/2019 <i>Julie Léonard & Katrijn De Vliegheer</i>	191
---	-----

Kroniek – Chronique

EU Competition Law Chronicle (1st trimester 2019) <i>Peter Wytinck & Delphine Gillet</i>	193
---	-----

Actualia – Actualités

<i>Peter Wytinck & Florine Verhaegen</i>	211
--	-----

Editoriaal – Éditorial

Belgisch mededingingsrecht tussen voortschrijdend en voortkabbellend inzicht ...

Pieter Van Cleynenbreugel

*Professor Europees economisch recht, Universiteit van Luik
Gastprofessor mededingingsrecht, Université Paris-Dauphine
Directeur, Liège Competition and Innovation Institute*

Elke (mededingings)jurist komt vroeg of laat in zijn of haar loopbaan – een goede jurist wellicht eerder vroeg dan laat – tot het besef dat kennis van en inzicht in recht niet noodzakelijk samenvallen. Om bepaalde wetgevende keuzes te begrijpen en te situeren, is uiteraard een goede kennis van de wetsartikelen en de relevante rechtspraak vereist. Basisnoties alleen volstaan echter niet om een rechtstak werkelijk te vatten. Echt begrip vereist immers ook een diepgaand besef van de *savoir-vivre* en *savoir-faire* die een bepaalde rechtsorde of rechtstak kenmerken. Dat besef komt meestal slechts door praktische ervaring. Confrontatie tussen theorie en praktijk, basiskennis en ervaring leiden op die manier tot voortschrijdend inzicht. In het beste geval is het dat voortschrijdend inzicht dat ook tot betere wetgeving kan leiden.

Ook zo in het Belgische mededingingsrecht. Getuige daarvan het wetsvoorstel dat op 25 april 2019 door de Kamer van Volksvertegenwoordigers goedgekeurd werd. Dat voorstel, dat in februari ingediend werd door vijf christendemocratische en liberale volksvertegenwoordigers, is een herneming van een voorontwerp van wet dat door minister Kris Peeters werd voorbereid voordat de federale regering in lopende zaken terecht kwam. Het voorontwerp had tot doel om boek IV van het Wetboek Economisch Recht aan te passen in het licht van de eerste ervaringen van de Belgische mededingingsautoriteit, alsook om Belgisch mededingingsrecht aan te passen aan evoluties in andere lidstaten en op Europees niveau. Het voorontwerp was het resultaat van een intense samenwerking tussen de beleidscel van de minister, de Belgische Mededingingsautoriteit, academici en de rechtspraak en werd als zodanig als vertrekpunt hernomen in het inmiddels aangenomen wetsvoorstel. Daardoor treedt dit najaar wellicht ongeveer zes jaar na de inwerkingtreding van de huidige Belgische mededingingswet, een nieuw boek IV in voege.

Hoewel het wetsvoorstel het huidige boek IV in zijn geheel vervangt, wordt aan het materiële mededingingsrecht niets substantieels veranderd. Wel worden bepaalde begrippen, zoals werkdagen, expliciet gedefinieerd. De belangrijkste wijzigingen situeren zich op het niveau van de procedures en bovenal in de context van het vaststellen van inbreuken begaan door natuurlijke personen, de boeteberekening, het taalgebruik in procedures voor de autoriteit en het toekennen van clementie. Deze en andere punten zullen zonder enige twijfel nog uitgebreid behandeld worden in dit tijdschrift eenmaal de wet in werking zal treden. Ik wens u met dit editoriaal toch al een soort van basisoverzicht van die vier belangrijke wijzigingen mee te geven.

Inzake natuurlijke personen stelt de wet sinds 2013 dat zij verboden mededingingsbeperkende handelingen stellen indien zij in het kader van de activiteiten van een onderneming of ondernemingsvereniging met één of meer concurrenten over prijzen, hoeveelheden of marktafbakening onderhandelen, of hiertoe overeenkomsten sluiten of gedrag afstemmen. Die mogelijkheid blijft bestaan onder de nieuwe wet. Niettemin stelt de wetgever vanaf nu uitdrukkelijk dat een inbreuk – en bijgevolg een boete – jegens deze natuurlijke personen enkel kan worden vastgesteld ingeval de overeenkomst, het besluit of de onderling afgestemde feitelijke gedraging deel uitmaakt van een door het Mededingingscollege of de auditeur in dezelfde zaak vastgestelde inbreuk op het verbod op artikel IV.1 door de onderneming of ondernemingsvereniging in het kader van wiens activiteiten de natuurlijke persoon is opgetreden. Enkel indien de onderneming of ondernemingsvereniging niet meer bestaat en geen rechtsopvolger heeft, kan de inbreuk vastgesteld worden tegen de natuurlijke persoon alleen.

Inzake boetes zal het nieuwe boek IV bepalen dat bij de berekening niet langer enkel de Belgische, maar de globale omzet

van ondernemingen als basis voor boeteberekening inzake restrictieve praktijken zal dienen. Hiermee anticipeert België reeds op de omzetting van Richtlijn 2019/1 (de zogeheten ECN+ richtlijn), dat globale omzet als vertrekpunt voor de boeteberekening vooropstelt. Dat betekent potentieel hogere boetes voor inbreuken op het Belgische mededingingsrecht. Het is goed daarbij ook in herinnering te brengen dat twee boetes – één op grond van een inbreuk op Europees mededingingsrecht en één op grond van Belgische mededingingsrecht – voor dezelfde feiten en dezelfde tijdsspanne door een en dezelfde autoriteit gelijktijdig opgelegd mogen worden. Het Hof van Justitie bevestigde immers recent nog in het PZU-arrest (zaak C-617/17) dat een dergelijke dubbele beboeting op grond van twee gelijkaardige nationale en Europese regels geen schending van het *ne bis in idem*-beginsel erkend door het Handvest van de Grondrechten van de Europese Unie uitmaakt. Boetes zullen bijgevolg niet alleen potentieel hoger worden, er mogen er ook meer opgelegd worden ...

Inzake taalgebruik wordt nu duidelijk gesteld dat de procestaal de taal van het Gewest zal zijn waar de (meerderheid van de) betrokken onderneming(en) haar zetel of inrichting heeft. Voor Brusselse ondernemingen evenals ondernemingen zonder Belgische zetel of inrichting is het de auditeur die de taal van de procedure zal bepalen. Bovendien wordt het ook mogelijk, als natuurlijke persoon, om in een andere taal die door de Auditeur aanvaard wordt, verklaringen af te leggen. Het wetgevend kader inzake taalgebruik wordt op die manier duidelijker voor eenieder; het blijft wel afwachten of de toepassing ervan in de praktijk inderdaad probleemloos zal verlopen.

Met betrekking tot clementie, geeft de wet expliciet aan dat het louter erkennen van deelname aan een inbreuk als onderneming geen aanleiding meer kan geven tot immuniteit van de geldboete. Voor natuurlijke personen is dat wel nog steeds mogelijk.

Bovenop die wijzigingen verduidelijkt de wet de verjaringstermijnen en de verplichting van het Marktenhof om vertrouwelijke gegevens te beschermen en worden verschillende artikelen hernummerd of logischer herschikt. Deze wijzigingen moeten toelaten bepaalde zaken, die in de praktijk reeds duidelijk waren of wijziging behoeften, in de wetgeving te verankeren. Al bij al is de nieuwe wet dus een schoolvoorbeeld van voortschrijdend inzicht dat leidt tot meer aangepaste wetgeving ...

De nu doorgevoerde wijzigingen betekenen echter niet dat er voor de volgende jaren enige wetgevende rust zal weerkeren. Ten eerste dient het nieuwe boek IV nog ruimte te creëren voor de implementatie van de wet inzake misbruik van economische afhankelijkheid, die parallel aan de wet tot vervanging van boek IV aangenomen werd. Ook die bepalingen dienen op coherente wijze in het nieuwe boek IV geïntegreerd te worden. Ten tweede is het waarschijnlijk dat de hierboven vermelde Richtlijn 2019/1 opnieuw wijzigingen aan de bevoegdheden en

onafhankelijkheidsvereisten van de Autoriteit zal aanbrengen. Het einde van de wetgevende bouwwerf die het Belgische mededingingsrecht (geworden) is, lijkt dus nog niet helemaal in zicht.

In aanvulling op voortschrijdend inzicht en de wetgevende verbeteringen waartoe dat inzicht aanleiding kan geven, bestaat er ook nog zoiets als voortkabbelen inzicht. Daarmee verwijs ik naar situaties waar men, door bijzondere feitelijke omstandigheden het recht beter begrijpt zonder dat dit noodzakelijk en onmiddellijk tot wetgevende aanpassingen noopt. Nieuwe omstandigheden of nieuwe zaken leiden tot een beter individueel begrip. De bijdragen en rechtspraak in dit nummer plaatsen zich in een dergelijke voortkabbelen inzichtstendens. Zij laten de lezer immers toe een beter beeld van de huidige stand van het mededingingsrecht in België te krijgen en daarbij na te denken over de uitdagingen waar dat recht voor staat.

In de eerste plaats is er, naar goede gewoonte, het overzicht van de beslissingspraktijk van de Belgische Mededingingsautoriteit van de hand van Johan Ysewyn en Melissa Van Schoorisse. Hun helder en volledig overzicht laat toe vast te stellen dat 2018 inzake restrictieve mededingingspraktijken een relatief beperkt aantal beslissingen opleverde, maar ook dat concentraties in stijgende lijn gingen. Zij wijzen op het gebruik van formele adviezen als beleidsinstrument en geven inzicht in hoe het recht tevens een dialoog tussen het Marktenhof en de mededingingsautoriteit met zich meebrengt.

Vervolgens vindt u een uitgebreid verslag van de conferentie 'Ontwikkelingen in het Belgische mededingingsrecht 2018'. Daarin vindt u onder meer een interessante neerslag van de discussie over vijf jaar nieuwe mededingingsautoriteit. Daarin wordt onder meer het standpunt inzake transactie- en schikkingzaken verhelderd. Ook wordt naar de toekomst gekeken en blijkt dat de Autoriteit zich terdege bewust is van de hoge verwachtingen en toekomstige uitdagingen die mededingingshandhaving vooropstellen. Bijzonder treffend in dat verband is een opmerking van Auditeur-generaal Thirion, die stelt dat "de autoriteit nog transparanter moet zijn in hoe ze werkt, en de procedures moet verhelderen". De nieuwe wet is een stap in de goede richting, maar ongetwijfeld is blijvende aandacht voor communicatie naar buiten toe een uitdaging voor de toekomst.

Naast de verslagen vindt u in dit nummer ook een overzicht van Europese mededingingsrechtontwikkelingen alsook Belgische rechtspraak terug. Bijzonder interessant – ook al als illustratie van voortkabbelen inzicht – is het arrest van de 17de kamer (burgerlijke zaken) van het hof van beroep te Brussel. De aldaar aanhangige zaak handelt immers niet over het klassieke kartelrecht, maar betreft staatssteun. Roemenië werd door de Europese Commissie geacht steun te hebben verleend aan een Roemeense onderneming en werd verzocht alle steun aan deze onderneming stop te zetten. Tezelfdertijd had echter

een arbitragepanel geoordeeld dat uitvoerend beslag gelegd kon worden op middelen en schuldvorderingen van Roemenië in handen van Eurocontrol, gevestigd in België. Daartegen tekende Roemenië verzet aan. De vraag rees dan ook of het leggen van uitvoerend beslag op Roemeense tegoeden of schuldvorderingen in België in uitvoering van een arbitrale uitspraak tevens staatssteun zou uitmaken. Het hof van beroep besloot daaromtrent een prejudiciële vraag aan het Hof van Justitie te stellen en schorste de zaak in afwachting van verder antwoord. Een zaak die dus voortkabbelt en ongetwijfeld met nieuwe inzichten vervolgd zal worden ...

Het moge dan ook duidelijk zijn dat u in dit nummer een reeks leesbare en lezenswaardige stukken en arresten terugvindt, die u zullen helpen uw beeld van het mededingingsrecht scherper te stellen. Ik wens u dan ook veel leesplezier en nieuwe inzichten doorheen uw lectuur.